PRZEGLĄD PRASY ZAGRANICZNEJ

CODZIENNY BIULETYN WYDZIAŁU PRASOWEGO

MINISTERSTWA SPRAW ZAGRANICZNYCH

Rok VI Warszawa, środa 26 sierpnia 1931 r. Nr. 194

ADRES REDAKCJI: Plac Marsz. Piłsudskiego 9, tel. M. S. Z., wewn. Nr. 53

TREŚĆ: Sprawy polskie: Polska a ZSRR. — Mocarstwa a ZSRR. Sytuacja polityczna w Polsce. — Polska a Niemcy. Projekt Cudenhove - Kalergi. Sytuacja polityczna w Polsce. — Polska a Litwa. — **Zagadnienia ogólne:** Sytuacja polityczna w Anglji. — Sytuacja polityczna na Litwie.

SPRAWY POLSKIE

POLSKA A ZSRR.
MOCARSTWA A Z. S. R. R.
SYTUACJA POLITYCZNA W POLSCE.

Prasa sowiecka zachowuje całkowite milczenie w sprawie rokowań sowiecko-francuskich i polsko-sowieckich o zawarciu paktu o nieagresji. Poza komunikatem Tass'a z dn. 23.VIII, w którym sowiecka agencja urzędowa zaprzecza wiadomości „Chicago Tribune", iż paktowi sowiecko-francuskiemu towarzyszyć będzie specjalna umowa o neutralności pomiędzy Polską i ZSRR., dotychczas żadne z pism sowieckich nie zajęło stanowiska wobec rokowań o zawarciu paktu nieagresji pomiędzy ZSRR., a Polską.

Izwiestja 24.VIII, również nie zamieszczają żadnej nawet wzmianki na ten temat, natomiast dziennik ten ogłasza komunikat Tass'a o ratyfikcji przez prezydjum CIK'a paktu o nieagresji pomiędzy ZSRR i Afganistanem. Również *Krasnaja Gazieta z 23.VIII*, zamieszczając dłuższy przegląd polityki międzynarodowej nie wspomina nic o toczących się rokowaniach polsko-sowieckich.

Deutsche Allg. Ztg. 25.VIII, pisze z powodu polskiej propozycji paktu nieagresji z Rosją, że wiadomość o tem musi wywołać największą sensację. Dopóki nie są znane bliższe szczegóły, należy przypuszczać, że projekt utrzymany jest w ramach paktu Kelloga. Sądząc z metod postępowania Polski, których szczególnie Niemcy doświadczyły w ostatnich latach, należy ze zrozumiałem napięciem oczekiwać dalszych wiadomości, zwłaszcza, że Polska podejmuje ważne kroki bezwątpienia po porozumieniu się z Francją. Ze stanowiska politycznego pakt nieagresji polsko-sowiecki, mimo oświadczeń polskich, musi być oceniany w łączności z projektem paktu nieagresji między Francją a Rosją. Dziennik wyraża przypuszczenie, że przez nowe pakty nie zostanie naruszony traktat berliński.

Deutsche Tageszeitung 24.VIII, w koresp. z Moskwy podaje znane oświadczenie sowieckiej agencji telegraf., iż rokowania francusko-sowieckie bynajmniej nie mają związku z trzeciemi państwami oraz iż między Polską a Sowietami nie odbywają się żadne rokowania o pakt nieagresji.

Deutsche Tageszeitung 25.VIII, w koresp. z Warszawy podaje komunikat P. A. T. o propozycji polskiej paktu nieagresji z Rosją.

Königsb. Allg. Ztg. 20.VIII, komentując wiadomości prasowe o francusko-sowieckim pakcie o nieagresji zastanawia się nad tem, czy fakt ten pociągnie za sobą zbliżenie polsko-sowieckie, przyczem wyraża przypuszczenie, że „polityczne przeciwieństwa pomiędzy Rosją Sowiecką i Polską są tak poważne, że w krótkim czasie nie może być mowy o ich usunięciu".

Cała prasa niemiecka z 24.VIII, w dalszym ciągu poświęca dużo uwagi wizycie księcia Mikołaja rumuńskiego i przypisuje jej przeważnie charakter polityczny oraz uważa tę wizytę za próbę skłonienia Polski do niezawierania z Rosją paktu nieagresji bez przyciągnięcia do niego Rumunji.

Neue Freie Presse 25.VIII, w koresp. z Warszawy podaje komunikat P. A. T. o projekcie polskim paktu nieagresji z Rosją.

Reichspost 24.VIII, w koresp. z Warszawy podaje treść artykułu „Gazety Polskiej" z powodu projektu paktu nieagresji między Francją a Rosją.

L'Ere Nouvelle 24.VIII, podaje w notatce p. nagł.: „Niema pertraktacyj pomiędzy Warszawą i Moskwą" wiadomość za prasą warszawską, że „polski rząd, pokładając kompletne zaufanie w francuskiej akcji dyplomatycznej, oczekuje, że rząd francuski zakomunikuje mu o rezultacie pertraktacyj francusko-sowieckich. Do chwili obecnej, rząd polski, utrzymując dobre stosunki sąsiedzkie z Moskwą, nie uważał za potrzebne zawarcie paktu o nieagresji".

Neue Zürcher Ztg. 24.VIII, w koresp. z Warszawy podaje za „Izwiestjami", wiadomość, iż poseł sowiecki w Warszawie złożył rządowi polskiemu notę

PRZEGLĄD PRASY ZAGRANICZNEJ

CODZIENNY BIULETYN
WYDZIAŁU PRASOWEGO

MINISTERSTWA SPRAW ZAGRANICZNYCH

Rok VI — Warszawa, środa 26 sierpnia 1931 r. — Nr. 164

ADRES REDAKCJI: Plac Marsz. Piłsudskiego 9, tel. M. S. Z., wewn. Nr. 53

TREŚĆ: Sprawy polskie: Polska a ZSRR. — Mocarstwa a ZSRR. Sytuacja polityczna w Polsce. — Polska a Niemcy. — Projekt Cuntanowa. — Kalendarz. — Sytuacja polityczna w Polsce. — Polska a Litwa. — Zagadnienia ogólne: Sytuacja polityczna w Anglii. — Sytuacja polityczna na Łotwie.

SPRAWY POLSKIE

POLSKA A ZSRR.

MOCARSTWA A ZSRR

SYTUACJA POLITYCZNA W POLSCE.

Pewien rozdział prasowego [illegible] wiadomości o sprawie [illegible] polsko-rosyjskich i polsko-[illegible] zawarłem pasmo o niesprawdzi- [illegible] Paris-Soir [illegible] z dn. 22.VIII. o [illegible] rozmowy [illegible] Chicago Tri- bune, [illegible] o pactach inwestycyjnych, towarzy- szących [illegible] prasowej o powstałości pożałdzy Polski a ZSRR., [illegible] zadane z pisma sowieckich [illegible] stanowisko [illegible] zawarcia pak- tu nieagresji pomiędzy ZSRR. a Polską.

Izwiestja 24.VIII. [illegible] sprawie [illegible] [illegible] Pisma [illegible] Dzienik Ludowy [illegible] Rosji [illegible] Gazeta [illegible] 23.VIII. [illegible] [illegible] [illegible]

protestującą przeciwko tolerowaniu w Polsce ukraińskich organizacyj iredentystycznych, szczególnie tych, które mają charakter wojskowy. Ze strony polskiej oświadczają, że o podobnej nocie nic nie wiedzą a wogóle w Polsce nie istnieje żadna armja ukraińska.

Neue Zürcher Ztg. 24.VIII, w koresp. z Warszawy pisze, że polskie koła polityczne przywiązują wielką wagę do rokowań francusko-sowieckich o pakt nieagresji. Chociaż oficjalnie nie jest nic wiadomo o wciągnięciu także Polski do tych rokowań, to jednak jest faktem, iż tak Polska jak Rumunja jest stale informowana o ich przebiegu, oraz że między Polską a Rosją mają wkrótce nastąpić bezpośrednie rokowania. Niektóre pisma nawet podają, że poseł sowiecki Owsiejenko poczynił już pierwsze kroki nad utorowaniem drogi dla rokowań o pakt nieagresji między Polską a Rosją. Zdenerwowanie niektórych niemieckich pism prawicowych pozwala wnosić, że ewent. porozumienie między Francją a Rosją oddziała korzystnie także na stosunki polsko-sowieckie. Jednak między Polską a Rosją jest tak wiele przeciwieństw, że w istocie tylko z trudnością można sobie wyobrazić serdeczne stosunki między niemi.

POLSKA A NIEMCY.
PROJEKT COUDENHOVE - KALERGI.
SYTUACJA POLITYCZNA W POLSCE.

Deutsche Tageszeitung 24.VIII, p. t. „Dar Danajów" występuje przeciwko książce prof. Kürbsa o państwach wschodnio-europejskich, której czyni zarzut z zalecania ratyfikacji traktatu handlowego z Polską.

Ostpr. Ztg. 18.VIII, w art. p. n. „Kein Spiel mit dem Weichselkorridor", podając w ogólnych zarysach znany projekt Coudenhove-Kalergi'ego rozwiązania problematu bezpośredniej komunikacji pomiędzy Prusami Wschodniemi i Rzeszą, wyraża ubolewanie, że tego rodzaju projekt mógł być w prasie niemieckiej wogóle poddany pod dyskusję i podkreśla z naciskiem, że „dla rozerwanych Niemiec Wschodnich niema w tym wypadku żadnego kompromisu".

Königsb. Hart. Ztg. 19.VIII, pisze, że Kalergi jest „nieświadomą ofiarą polskiej propagandy", i jako dalszy przykład tej, wzmożonej ostatnio, propagandy przytacza broszurę płk. Bagińskiego p. t. „Wolność Polski na morzu". Dziennik zwraca szczególną uwagę na wyrażone w tem dziele „niesłychane" żądanie unji gospodarczej Prus Wsch. z Polską, jako warunku utrzymania znaczenia Polski jako państwa bałtyckiego i pokojowych stosunków polsko-niemieckich. „Königsb. Hart. Ztg." stwierdza w końcu poważne niebezpieczeństwo dla Niemiec, wynikające z tych żądań polskich; jako zupełnie nierealne, ukrywają one tylko żądanie dalszych zbrojeń Polski, przedewszystkiem na morzu.

Königsb. Allg. Ztg. 18.VIII, w art. p. n. „Piłsudski stützt Zaleski" zamieszcza ostatni wywiad wiceministra Becka, wskazujący na celowość i skuteczność polskiej polityki zagranicznej, i nadmienia, że część tego wywiadu, poruszająca kwestje zaufania w stosunkach międzynarodowych, była wyraźnie wymierzona przeciw Niemcom.

Germania 25.VIII, w koresp. z Katowic pisze, że polska prasa nacjonalistyczna przyjęła „ze wściekłością i oburzeniem" skargę Volksbundu do Ligi Narodów. Dziennik podnosi, że mniejszość niemiecka zrobiła użytek ze swego „niewątpliwego prawa", wnosząc tę skargę w celu zwrócenia Lidze Narodów uwagi na rzeczywiste stosunki na Górnym Śląsku. Wystarczają więc komentarze wyżej wspomnianej prasy, aby się przekonać, że równouprawnienie mniejszości niemieckiej istnieje tylko na papierze.

Izwiestja 23.VIII, ogłasza obszerne doniesienie z Berlina, w którem przytacza wypadki rzekomego znęcania się władz polskich nad więźniami politycznemi. Wprowadzenie nowej ustawy w więziennictwie, która zrównała więźniów politycznych z kryminalnymi, spowodowało, zdaniem „Izwiestij", w całym szeregu więzień pobicie więźniów politycznych przez kryminalnych.

POLSKA A LITWA.

Lietuvos Aidas 24.VIII, w art. wst. p. n. „Jakim sposobem sprawa tranzytowa znalazła się w Hadze?" pisze, że Litwa zawsze dążyła szczerze do uregulowania stosunków z Polską; niestety, bezowocnie. „Z tego powodu, iż całkowicie nie udało się porozumieć z Polską, — niezadowolone są nietylko Litwa i Liga Narodów, lecz również większość państw europejskich, które w związku z nieuregulowaniem sprawy wileńskiej obawiają się wojny i rozruchów w tej części Europy". Mówiąc o tem, dlaczego obecnie w Hadze nie próbuje się rozważać zagadnienia wileńskiego w całej jego rozciągłości, dziennik pisze: „Tylko dlatego, że wszyscy są przekonani, że Polacy nie chcą pójść na żadne ustępstwa ani na kompromis. Z tego powodu do Hagi skierowano nie sprawę wileńską i nie zagmatwaną sprawę losu Wilna, lecz tylko wynik rozmaitych rokowań polsko-litewskich, jakie miały miejsce swego czasu. Gdyby nie było tych rokowań ani w Genewie, ani w Królewcu, ani w Lugano, to sprawa tranzytowa — z punktu widzenia formalnego — nie mogłaby znaleźć się w Trybunale Międzynarodowym. To zaś, czy dla Litwy jest rzeczą dobrą, że rezultat długich nieowocnych jej rokowań z Polakami znalazł się w Hadze, jest zupełnie inną sprawą". W d. c. dziennik wyjaśnia, że oświadczenie w Hadze złożone przez rząd litewski wymienia 12 faz, jakie przeszła sprawa wileńska, począwszy od 1920 r., wskazuje dalej jak z tej obszernej sprawy wyłoniła się drobna sprawa tranzytowa, która obecnie jest rozważana przez Trybunał Haski. Nieco dłużej dziennik zastanawia się nad stosunkami polsko-litewskiemi w 1927 r., kiedy — jak pisze — „wódz Polski Piłsudski nie mógł zasnąć w nocy, zastanawiając się nad tem, czy ma mobilizować swą armję przeciwko Litwie, czy też nie?" i kiedy dalej Liga Nar. powzięła słynną rezolucję grudniową, która sprawę stosunków polsko - litewskich skierowała na nowe tory, proponując obydwu krajom rozpoczęcie bezpośrednich rokowań pod błogosławieństwem Ligi. Wynikiem tych bezpośrednich rokowań było powstanie sprawy tranzytowej. Dziennik uważa jednak, że i w rokowaniach z przed 1928 r. było wiele okoliczności, które przyczyniły się do powzięcia przez Ligę Nar. decyzji wyłonięcia sprawy tranzytowej i skierowania jej do Trybunału Haskiego. W końcu dziennik podkreśla, że nie wini żadnego z rządów litewskich w tem, by przez swoje posunięcia przyczynił się do zwężenia sprawy wileńskiej do ram li tylko sprawy tranzytowej, zwłaszcza trudno obwiniać, jeśli wziąć pod uwagę fakt, że w stosunkach międzynarodowych działa prawo ciągłości, t. j. że nowy rząd w kraju lub nowe kierownictwo polityki zagranicznej nie może pominąć przyrzeczeń, które złożyły na terenie międzynarodowym rządy poprzednie.

reprezentująca przeciwko tolerowaniu w Polsce obcych organizacyj, inspirowanych, szczególnie tych, które mają charakter wojskowy. Ze strony polskiej [illegible] o podobne nocie nie wiadczą a wo- [illegible] w Polsce nie istnieje żadna armia ukraińska.

Dnia 2 grudnia 1921 r. 24 VIII. w Genewie w [illegible] wy przez, że polskie koła polityczne przewidują wiel- [illegible] wagę do rokowań francusko-sowieckich o pakt nie- [illegible] Chodzi, oczywiście nie jest nie wiadomo o [illegible] wciąż tak do tych rokowań, to jednak [illegible] jest fakt, iż Polska jak Rumunia jest silnie in- [illegible] o tych przeciwnych, czyli że nie zalecy Polska a [illegible] ma wskazać nieżyjącego bezpośrednia rokowa- [illegible] Ale przecie przecież nie [illegible] Oczywiście [illegible] [illegible] [illegible] Polski a Rosji. Zdecydowanie niektórych niezale- [illegible] [illegible] pozwala wnosić, że [illegible] [illegible] [illegible] Francji a Rosji odbyła się [illegible] [illegible] polskosowieckie. [illegible] [illegible] Polska a Rosja jest tak wiele przeciwieństw, że w istocie tylko z [illegible] można [illegible] [illegible] [illegible]

ZAGADNIENIA OGÓLNE

SYTUACJA POLITYCZNA W ANGLJI.

The Observer 23.VIII, pisze w artykule J. L. Garvin'a, że zagadnienie finansowe Anglji jest tak pilne, że domaga się niezwłocznego publicznego ogłoszenia pełnego programu, zapewniejącego równowagę budżetową i chroniącego od nowej, gorszej jeszcze, ucieczki zagranicy od funta sterl. Zagadnienie to obejmuje trzy różne kwestje: daleko idące oszczędności, nowe podatki i taryfę celną. Każda z tych kwestji wywołuje różnicę zdań pomiędzy stronnictwami. Podczas gdy Partja Pracy chce widzieć deficyt budżetowy wyrównany conajwyżej w połowie zapomocą oszczędności, a w połowie nowemi podatkami, to konserwatyści i liberałowie nalegają na ustalenie tych proporcyj conajmniej jak 2 do 1. Ponieważ jednak sytuacja wszystkich trzech stronnictw jest równie trudna, o ile chodzi o przeprowadzenie wzgl. zgodzenie się na oszczędności, czy nowe podatki, najwłaściwszym czynnikiem porozumienia może się stać przeprowadzenie taryfy celnej, na którą godzi się znaczna większość partji pracy, zaś koła handlowe spodziewają się po niej ożywienia konjunktury.

„Na ołtarzu koniecznego porozumienia, powinny więc wszystkie stronnictwa — pisze dziennik — złożyć pewne ofiary. Partja Pracy winna przyzwolić na znaczniejsze oszczędności, konserwatyści — na większe obciążenie podatkowe, zaś liberałowie muszą przezwyciężyć swój wstręt do taryfy celnej".

Der Tag 25.VIII, w koresp. z Londynu p. t. „Krise im Schatten von Versailles" pisze: „Wśród konserwatystów, a nawet wśród liberałów istniało rozumie się silne przekonanie, że i nadal należy zostawić socjalistom odpowiedzialność za wytworzone stosunki, jakie powstały pod rządami socjalistycznemi. Albowiem przez proste ustąpienie rządu i zastąpienie go rządem konserwatywnym nie można nigdy zdjąć odpowiedzialności z socjalistów za obecną klęskę. Ten kryzys jest najcięższy, jaki Anglja przeżywała od czasu wzięcia przez nią udziału w wojnie 1914 r. Zaostrzył się on przez rozłam w socjalistycznym rządzie, w którym zarysowała się zupełna rozbieżność poglądów na konieczne zarządzenia oszczędnościowe. Tej angielskiej niedoli, która łatwo może wyrosnąć do rozmiarów niedoli światowej, ze względu na kontrolujące stanowisko Anglji w dziedzinie finansowej, jest winien jedynie i wyłącznie traktat wersalski, a pogląd ten nawet w Anglji powoli zyskuje na terenie. Anglja przeżywa kryzys zupełnie podobny do kryzysu Niemiec, a różnica polega tylko na tem, że Anglja może się oprzeć na olbrzymich rezerwach pieniężnych i ponadto posiada psychiczne rezerwy narodu, niewyczerpanego przez obawy rewolucji, inflacji, ultimatum i dyktatu. Zewnętrzne objawy kryzysu mogą być podobne, wewnętrznie zaś istnieje ogromna różnica. Rrzeczywistym środkiem lekarskim na to jest zniesienie wymuszonych traktatów wersalskich. Od zręczności Mac Donalda będzie zależało to jeszcze, czy socjalizm angielski będzie miał jeszcze w najbliższej przyszłości silny, czynny głos przy decydowaniu spraw politycznych i gospodarczych. Do pewnego stopnia więc socjalizm angielski znajduje się narazie w obliczu walki o swój byt".

Vorwärts 25.VIII, pisze z powodu zmiany rządu w Anglji, że dla socjalistów upadek rządu robotniczego Mac Donalda był bolesnem wydarzeniem. Wiadomem było właściwie od początku, że rząd ten, nie mający za sobą większości parlamentu, nie posiada potrzebnej swobody ruchów i musiał prawie każdy swój krok okupywać ustępstwami na rzecz liberałów w tym celu, aby go popierali, a conajmniej tolerowali.

Dziennik widzi obromne zdobycze rządów Mac Donalda w polityce zagranicznej, przedewszystkiem przez wzrost idei demokratycznej w świecie a ponadto przez posunięcie naprzód sprawy rozbrojenia.

Zdaniem dziennika nowy rząd z Mac Donaldem na czele, nie będąc już socjaldemokratycznym, utrudni socjalistom sytuację na kontynencie europejskim i nawet wprowadzi zamieszanie.

Le Temps 25.VIII, twierdzi, że sami ministrowie socjalistycznego gabinetu postawili gabinet Mac Donalda w przykrą i upokarzającą sytuację ostatnich dni. Nowy gabinet koalicyjny, zdaniem dziennika, nie może trwać długo, gdyż ma on ściśle określone zadanie, a mianowicie rozwiązanie kryzysu finansowego, poczem ogłoszone będą nowe wybory. W ten sposób, labourrzyści nie będą mogli zrzucić na inne partje odpowiedzialności za niepopularne środki zaradcze, zastosowane celem zażegnania katastrofy finansowej. Najważniejszy w obecnej chwili jest fakt, że już drugi z rzędu eksperyment gabinetu socjalistycznego nie udał się i że mało jest prawodopodobieństwa, ażeby trzecia próba w tym rodzaju mogła być podjęta w najbliższym czasie przynajmniej.

L'Echo de Paris 25.VIII, określa w następujący sposób kryzys angielski: „W rezultacie zachwianie się budżetu jest wyrazem zachwiania się gospodarczego i psychicznego Anglji. Prawdziwym problematem, jaki musi rozwiązać obecnie naród angielski, jest umiejętne przystosowanie się do warunków życia po wojennego. Dotąd szło mu to bardzo opornie, a uda mu się to tylko wtedy, jeżeli zrozumie, że najważniejszym warunkiem obecnie jest zmniejszenie wymagań co do stopy życiowej, która stała się nazbyt wygórowana w stosunku do zmniejszonych dochodów. Lecz ta trzeźwa zmiana wymagań nie godzi się z żadną demagogiczną ideologją. Obecny kryzys angielski można więc określić jako walkę między rzeczywistością i ideologją".

L'Intransigeant 24.VIII, zwraca uwagę na fakt, że w obecnym kryzysie angielskim niema zwalczania osobistości. Konserwatyści i liberałowie gotowi byli popierać politykę oszczędności i dopiero, kiedy rząd nie zechciał posunąć się na tej drodze poza granice, które sam sobie wytknął, dwa te stronnictwa odmówiły rządowi swego poparcia. Ci ministrowie socjalistyczni, którzy wypowiedzeli się przeciw gabinetowi, uczynili to w sposób jak najwięcej kurtuazyjny i oskarżali nie osobistości, lecz jedynie „ciężkie warunki zewnętrzne". W tem zachowaniu się ministrów jest poza poprawnością wrodzoną Anglikom, jeszcze coś więcej, a mianowicie — rozsądek.

SYTUACJA POLITYCZNA NA LITWIE.

Lietuvos Žinios 22 i 24.VIII, omawiając 6-ty i 7-my dzień rozprawy sądowej Woldemarasa, podkreśla, że o ew. wymiarze kary nic konkretnego narazie nie da się powiedzieć nietylko w stosunku do osoby Woldemarasa, lecz i w odniesieniu do reszty oskarżonych.

Druk. „Kadra", Warszawa, Długa 50, tel. 786-30.

Drukowano na prawach rękopisu.

ZAGADNIENIA OGÓLNE

SYTUACJA POLITYCZNA W AMERYCE.

Dla Gompersa 22.VIII. pisze w artykule „L. Czerwiec", że reprezentanta liberalnego Anglii jest tak mało, że dowodzi się nowoczesnego politycznego ogólnego poglądu przyczyna, zapewniającego powszechny dobrobyt i dostarczyła od trwał, gdyż wszystkie, uznaczał zagadnienia od dnia stoi. Zagadnienie to obecnie tuż obok zawsze. Gdzie dzisiaj wszystkie nowe podstawi. Inaczej dzisiaj, Kiedyś z czyli wszelki wywołuje ciągle ruch monarchy stoi. Dlatego dla Francji Francy dzisiaj, wśród dobrych budżetowy wszystkie odpowiedzi w pewnych zapomnia oszczędności, o w polowie nowem podatkami, to konserwatyzm i liberalowie należą na 2 do 1. Pomimo tych proporcyj ciągle jak 2 do 1. Pomimo wszystkich wszelkich trzech stronnictw jest równie trudna, o ile chodzi o przeprowadzenie wszelkich się na oszczędności, czy nowe podatki, oczywiście czynnikiem porozumienia się na przetrwałości, jaryły celnej, na kilka czynników wielkości bardzo przy, aż kolonialne zwiększają się po mai otrzymała koniunkt.

[illegible]

[illegible]

[illegible]